

Bölüm 4: Kalıtım

JAVA ile Nesne Yönelimli Programlama

Kalıtım (Inheritance)

Kalıtım

- Mevcut bir sınıfın metot ve niteliklerini miras alarak, yeni veya değiştirilmiş yeteneklerle zenginleştirerek yeni bir sınıf oluşturulmasıdır.
- Mevcut sınıf, "üst sınıf (superclass)" olarak adlandırılır.
- Yeni sınıf, "alt sınıf (subclass)" olarak adlandırılır.
- Alt sınıflara yeni nitelik ve metotlar eklenebilir, ancak miras alınan nitelikler tekrar tanımlanmamalıdır.

Kalıtım

```
//Temel sınıf (üst sınıf)
public class Sekil {
// Temel sınıfa ait öznitelik ve metotlar
// ...
}
```

```
//Yeni sınıf, Sekil sınıfından türetilir (alt sınıf)
public class Dikdortgen extends Sekil {
// Yeni sınıfa ait öznitelik ve metotlar
// ...
}
```


Alt ve Üst Sınıf

- Alt sınıf, üst sınıfın davranışlarını sergiler.
- Alt sınıf, üst sınıfa ek olarak kendine özgü davranışları sergiler.
- Kalıtım, "özelleştirme" olarak da adlandırılır.
- Alt sınıf, daha spesifik grubu temsil eder.
- Java sınıf hiyerarşisi, java.lang paketindeki Object sınıfı ile başlar.
- Her sınıf, doğrudan veya dolaylı olarak Object sınıfından miras alır.

Kalıtımın Avantajları

- Kalıtım mevcut sınıfın metot ve niteliklerinin yeni tanımlanan sınıfta kullanılabilmesini sağlar.
- Kalıtım, mevcut bir sınıfı genişleterek yeni özellikler eklenebilmesini sağlar.
- Mevcut sınıfın metotları aşırı yüklenerek (overloading) değiştirilebilir.

```
//Yeni sınıf, Sekil sınıfından türer (alt sınıf)
public class Dikdortgen extends Sekil {
    // Yeni sınıfa ait metot ve nitelikler
    public void ozelMetod() { /* ... */ }
}
```


Nesnenin Görünümünü Kısıtlama

- Bir nesne bir üst sınıf türüne atanarak, sadece üst sınıfa ait metotlara erişim izni verilmesidir.
- Nesnenin gerçek sınıfına bakılmaksızın, üst sınıf aracılığıyla erişilebilen kısımlar görünür.

```
Parca p = new Lastik("Petlas", "XYZ-123", "225/45R17", true);  
System.out.println(p.seriNumarasi()); // izin verilir  
// p.kislikMi() // izin verilmez
```


Sınıflar Arasındaki İlişkiler

- **Is-a İlişkisi (Kalıtım, Inheritance):**
 - Bir sınıfın başka bir sınıftan türetilmesidir.
 - Türetilen sınıf, üst sınıfın bir türüdür.
 - Alt sınıf nesnesinin üst sınıf nesnesi olarak da kullanılmasını sağlar.
- **Has-a İlişkisi (Oluşum, Composition):**
 - Bir sınıfın öznitelik olarak diğer sınıfları içermesidir.
 - Bir nesnenin içinde diğer nesnelere referanslar içerir.

Sınıflar Arasındaki İlişkiler

```
//Is-a ilişkisi (Kalıtım)
public class Araba extends Arac{

    //Has-a ilişkisi (Oluşum)
    private Motor motor;
    // ...
}

public class Motor {
    // Motor sınıfı içeriği
}
```


protected Erişim Seviyesi

- **public:** Sınıfın üyelerine her yerden erişilebilir.
- **private:** Sınıfın üyelerine sadece o sınıf içinden erişilebilir.
- **protected:** public ve private erişim seviyeleri arasında bir düzeydir. Sınıfın protected üyelerine, kendi içinden, alt sınıflarından ve aynı paketteki diğer sınıflar tarafından erişilebilir.
- Bir sınıfın private üyelerine, alt sınıflarından sadece üst sınıftan miras alınan public veya protected metotlar aracılığıyla erişilebilir.

super

- Üst sınıfın metoduna **super** anahtar kelimesi ve nokta (.) ile erişilebilir.
- Her sınıf sadece kendi verilerini yönetmelidir.
- `super` kelimesi kullanılarak, alt sınıfın yapıcı metodu içinde üst sınıfın yapıcı metodu çağrılarak niteliklere ilk değerleri atanabilir.
- Genel metotlar, `toString` ve `equals`, aşırı yükleme ile geçersiz kılınmalıdır.
- Alt sınıfların ortak kavramları, soyut (abstract) sınıflar ile temsil edilmelidir.

final

- final anahtar kelimesi, kalıtımı sınırlamak için kullanılabilir.
- Bir metod final tanımlanırsa, hiçbir alt sınıfta geçersiz kılınamaz (override).
- Bir sınıf final tanımlanırsa, bu sınıftan hiçbir alt sınıf türetilemez.

Object Sınıfı

- Her sınıf, dolaylı olarak Object sınıfından türer.
- **toString:**
 - `public String toString()` metodu, nesneyi yazdırmak için kullanılır.
 - Sınıf adı ve nesnenin `hashCode` değerini içeren bir dize döner.
- **equals:**
 - `public boolean equals(Object other)`, nesne karşılaştırmak için kullanılır.
 - `==` operatörü referansları karşılaştırır, bu yüzden `equals` kullanılmalıdır.

equals Metodu

- Varsayılan olarak sadece referansları karşılaştırır.
- Aşırı yüklenmez ise, == operatörü gibi davranır.
- Aşırı yüklenerek davranışı değiştirilebilir.
- Metot, iki nesnenin durumunu karşılaştırmalı ve eşitse true dönmelidir.
- Hatalı durumları engellemek için tür kontrolü yapılmalıdır.

instanceof

- Nesnenin belirli bir sınıfa veya arayüze uyup uymadığını kontrol eder.
- nesne instanceof Tür şeklinde kullanılır.
- true veya false döner.
- null değeri bir nesne olarak kabul edilmez.
- instanceof kullanılırken null kontrolü yapılmalıdır.

equals Metodu

```
public boolean equals(Object nesne) {  
    if (nesne instanceof Nokta) {  
        // nesne bir Nokta nesnesidir; dönüştürüp karşılaştır  
        Nokta diger = (Nokta) nesne;  
        return x == diger.x && y == diger.y;  
    } else {  
        // o bir Nokta değildir; eşit olamaz  
        return false;  
    }  
}
```


equals ve hashCode

- If you override equals you must also override hashCode.

```
public class Nokta {  
    private double x, y;  
    public Nokta(double x, double y) {this.x = x; this.y = y; }  
    @Override public boolean equals(Object o) {  
        return (o instanceof Nokta n) && x == n.x && y == n.y;  
    }  
    @Override public int hashCode() {  
        return Objects.hash(x, y);  
    }  
    @Override public String toString() {  
        return "Nokta[x=" + x + ", y=" + y + "];"  
    }  
}
```


@Override Etiketi (Annotation)

- Üst sınıftan miras alınan bir metodu geçersiz kılar.
- Derleyiciye, metodun üst sınıftan miras alındığını kontrol etmesini söyler.
- Kodun daha okunabilir olmasını sağlar.
- Diğer geliştiricilere, metodun bir üst sınıftan miras alındığını belirtir.

```
public class Dikdortgen extends Sekil {  
    // üst sınıftan miras alınan metodu geçersiz kıl  
    @Override  
    public void ciz() {  
        System.out.println("Dikdörtgen çiziliyor.");  
    }  
}
```


Çoklu Kalıtım

- Java'da doğrudan çoklu kalıtım desteklenmez.
- Bir sınıf, yalnızca bir sınıftan türeyebilir.
- Birden fazla sınıfın özelliklerini kullanma ihtiyacı durumunda,
 - Oluşum (composition) ve
 - Arayüzler (interface) kullanılabilir.

SON